

Verkleinwoorden, werkwoorden en woordenboek

onderstreep de verkleinwoorden en de werkwoorden
noteer in de kantlijn woorden die je niet begrijpt

PAKE PEPEMUNTEN

(Een verhael van Anke Hoornstra)

'Et is min weer', zegt Bas tegen Minke.
'Ja now, of et min weer is', zegt Minke tegen Bas.
Ze hangen zowat op de kop in de stoel, zo vervelen ze heur.
Was Pake mar wakker, die wus vast wel wat veur heur te doen.
Mar Pake ligt te snurken op de baank, mit een kussen half over et heufd en et taofelklied over him henne bi'j wieze van deken.
De katte ligt op Pake zien dikke boek te sloopen en gaot op en daele, krek een schip op de golven.
Bas en Minke waachten al haost een kertier op et moment waorop Pake wakker wadden zal.
Ze meugen him niet wakker maecken van Mamme.
Meerstal slapt hi'j een half uurtien, mar dat kuj' wel vergeten as Poekie ienkeer op Pake zien boek kreupen is.
Dan holen ze et mitmekere wel een ure vol.
Et zint Bas en Minke niks.
Et regent en stormt buten hiel hadde en now as Pake slapt vervelen ze heur nog slimmer.
'Wi'j moe'n d'r veur zorgen dat die katte van Pake zien boek of gaot', fluustert Minke tegen heur bruurtien.
Hadde praaten kun ze niet, want dan heurt Mamme heur, en dan is et niet best.
Dan kun ze een mooie middag mit Pake wel vergeten.
Pake is een peer weken uit-van-huus bi'j Bas en Minke en heur vader en moeder.
Et huus van Pake moet opknapt wadden en zolange as dat duurt woot hi'j hier.
Mit Pake kuj' altied wat beleven.
Hi'j kent een hiele flut spullegies, en hi'j kan ok hiele mooie vertellegies verzinnen.
Temeensen, as hi'j wakker is.
As hi'j slapt hej' d'r hielemoole niks an, mar krieg him mar es wakker.
'As we now es mit de deuze kattebrokkies rammelen gaon, dan gaot Poekie wel vot', bedaenkt Bas.
Minke vint et een plannegien van niks, want Mamme is in de keuken mit de ofwas doende en daar staon de brokkies ok.
'As Pake him now ommedri'jd,' fluustert Minke, 'dan springt Poekie wel van him of.'
In de veensterbaank staat et pottien mit veren van Bas, die speert hi'j.
Bas sloopt d'r op 'e ti'jen henne.
Minke begript d'r hielemoole niks meer van.

Ze willen Pake wakker hebben en dan gaot dat stomme bruurtien van heur slopende deur de kaemer een veertien haelen.
'Waormme doe ie now zo zachies?' fluustert Minke naor Bas.
'Omdat et zo lekker spannend is', fluustert Bas weeromme.
Dat is wel waor, daenkt Minke, en even laeter sloopen ze mit zien beiden naor Pake.
Bas kietelt Pake mit et veertien in de neuze.
Nao ien keer kietelen wrift Pake him wat onder de neuze en slapt gewoon veerde.
Pas nao de dadde keer wodt hi'j wakker, en hoe!
Hi'j komt in ienkeer overaende.
Et kussen vaalt op Poekie, en Poekie vliegt as een duvel over de leuning van de baank de taofel op.
Daor roegelt een bloempot of.
Bats! Kepot! In scharven op de vloer!
Mar Pake is wakker!

Inienend staat Mamme in de kaemer.
'Hebben jim die oolde man now toch wakker maeckt. Ik hadde et nog zo zegd', raost zi'j.
'Oolde man,' ropt Pake, 'as ie een oolde kerel in huus hebben willen dan moet ie niet bi'j mi'j wezen!
Dan moet ie mar iene uit et bejaordehuus plokken, daor wonen oolde kerels zat! Ik bin gien oolde kerel en zal et nooit wadden ok!'
En daor kan Mamme et mit doen.
Ze begint de rommel van de vloer op te rumen.
'Hael mien gebit mar even uit de keuken,' zegt Pake tegen Bas, 'et is ok gien doen veur jim mit dit minne weer. Ik zal jim wel een verhaeltien vertellen. Heb ik jim al es wiesmaekt hoe as et komt dat de Lende zo vol waeter staot?'

'Toch niet weer dat verhael mit die geite, hen?' vragt Mamme. 'Dat hek ik al zo vaeke heurd.'
'Ja wis en werachtig wel et verhael mit de geite', zegt Pake, naodat hi'j zien tanen in de mond daon het.
'Wat was d'r dan mit die geite?' vragt Minke.
Mamme pakt de kraante en gaot zitten te lezen.
'Die geite het d'r hielemoole niks mit uit te staon', zegt Pake. 'As jim now goed luusteren zal ik jim krek vertellen wat en wie d'r wel mit uit te staon hadde.'

Bas en Minke gaon d'r es goed veur zitten. Now hebben ze Pake eindelijk waor ze him hebben willen. Op de vertelstoel!

'Hiel lange ledien', beginst Pake, 'het d'r hier nogal wat vechterijc west over wie as hier now aenlik de baos was; wi'j, de Stellingwarvers, of hertog Albrecht van Saksen.'

'Wie was dat now weer?' wil Bas weten.

'Stille,' zegt Pake, 'aanders kan 'k niet naodaenken over hoe as et veerde gaot. Die hertog was gewoon een kerel die as hier de baos speulen wol, veerde weet ik daor ok niet zo vule over. Dat moe'n jim mar an de meester op schoele vraogen. Wat ik wel wete is dat de Stellingwarvers et hielemoole niet mit die vent iens waren. In die tied weren ze hier ok al zo dwas as een deure. Een peer mannen uit de buurt van wat now Steggerde hiet, wullen wel een robbertien vechten mit de soldaoten van die hertog. Zi'j hadden een plan bedocht om dat hiele spul in de panne te hakken. Ze maekten waopens van stiender en stokken, en oefenden as et donker was. Zi'j bouwden ok een soort van uitkiktoren bi'j een delle in et laand. Daor wullen ze de soldaoten van de hertog in de valle lokken. Zi'j greuven die delle nog vule dieper as dat hi'j al was en legden daar takken over.'

'Een valkoele', zegt Minke.

'Ja krek,' zegt Pake, 'een valkoele veur et hiele leger.'

'Hoevule soldaoten hadde die hertog dan?' vragt Bas.

'Och,' zegt Pake, 'ik daenk dat et wel een hiel riegeltien west het, mar percies wee'k dat ok niet. Zi'j greuven heur in elk geval aorig uit de naod. Naachs hullen ze ombeurten de waacht bi'j de toren en de valkoele. Om d'r veur te zorgen dat ze niet mit mekere op de voest gaon zullen, praatten ze onder mekere een waachtwoord of. Ok de ere meensken die daor in de buurt woonden mossen et waachtwoord leren. Et zol ommes niet best wezen as d'r een boer die onderwegens was naor zien laand een koppie kleiner maekt wodde, omdat hi'j et waachtwoord niet wus.'

Now was d'r een snotneuze van zoe'n jaor of elf, twaelf die miende dat hi'j hiel netties praaton kon. Iederiene kende him as Jan van Wube Klaaszeune, want hi'j hiette Jan en zien heit hiette Wube en die zien heit hiette Klaas. Disse Jan van Wube Klaaszeune kon zweren en zwetsen as de beste, behalven as hi'j zenewachtig wodde, dan gong et altied mis.

'Ie moe'n dat waachtwoord mar flink in je hassens zien te kriegen', zee Wube Klaaszeune tegen zien zeune. Dommiert stao ie daor bi'j die koele en dan weet ie et niet meer.'

Aovend an avond zat et ventien doe te studeren op et waachtwoord: 'Zijt gij de Poortwaachter?' Op et laeste kon hi'j et wel dromen.

Doe kwam de dag waorop hi'j veur zien heit naor et laand mos om et huj te keren. Morgens op 'e tied gong hi'j op pad. Et laand lag an de ere kaante van de koele. Doe hi'j daor ankwan, schraepte hi'j de keel.

'Wie daar', heurde hi'j een stemme. Now mos hi'j et waachtwoord zeggen.

Hi'j gong d'r goed veur staon, zo eigenwies was hi'j wel. 'Geit zij de Poortwaachter?' zee hi'j.

'Watblieft?' vreug Thijs Diggel, die et zaekien bewaeken mos. 'Geit zij de Poortwaachter?' zee Jan nog es. 'Mack ic mi'j now uit veur een geite of hoe zit dat?' brulde Thijs.

'Een geite?' raosde Jan weeromme. 'Man, wie het et now over een geite. Ik vertelle jow allienig mar et waachtwoord: Geit zij de Poortwaachter.'

Argens uit et struukgewas heurde Jan een bulderende lach opklinken. Hi'j snapte d'r hielemoole niks van. Op etzelde stuit kwammen al die kerels die een pottien vechten wullen mit de soldaoten van de hertog om Jan henne staon. De traonen biggelden heur over de wang. Ze sleugen heur op de kni'jen van et lachen. D'r waren d'r goenend bi'j die op de grond vullen, zoe'n wille hadden ze.

Op et laest sodemieterden d'r zels een peer in heur eigen valkoele, wiels de traonen mar stromen bleven. Doe Jan ienkeer deur hadde wat d'r misgaon was, maekte hi'j dat hi'j thusu kwam.

Daor van hi'j zien heit en mem, kroem over de taofel henne van et lachen. Zi'j hadden et verhael al heurd. De vloer van heur husien was al hielemoole deurwiek van de traonen. Et verhael over et waachtwoord van Jan gong van et iene dörp naor et aandere.

'Hejm et al heurd, van Jan van Wube Klaaszeune en zien geite?' zeden de meensken tegen mekere, en overall basten de meensken spontaan in traonen uit. D'r waren goenend die deden d'r nog een scheppien bovenop. Die leup de broek over. Al dat waeter van zien weg naor de valkoele veur de hertog. Mar hoe meer meensken et verhael heurden, hoe meer waeter d'r stroome. Op et laest stroomeerde de koele over naor twie kaanten, iene naor de richting van Berkoope en iene richting Blesdieke. Alle meensken die die kaante uit woonden vreugen heur of waor as al dat waeter toch weg kwam, en as ze dan et verhael van Jan en et waachtwoord heurden, begonnen de traonen daor ok te lopen zodat et waeter uit-eindelik wel tot an de Zuyderzee toe stroome.'

Bas en Minke zitten mit de mond eupen naor Pake zien verhael te luusteren.

Bas vertrouwt et niet hielemoole.

Pake kon et altied allemoole hiel mooi verzinnen, mar as et waor was?

'Hoe is et dan oflopen mit dat leger van de hertog?' wil hi'j weten.

Pake moet hoesten.

'Hè, even een pepermuntien,' zegt Pake, 'ik hebbe d'r een dreuge keel van kregen.'

'Now kiek,' gaot Pake veerde, wiels hi'j op zien pepermuntien sobbeld, 'dat zit zo. Een peer weken veurdat Jan naor et laand mos om et huj te keren, hadde die hertog al vast een peer soldaoten d'r op uit stuurd. Zi'j mossen mar es kieken gaon bi'j die dwasse Stellingwarvers daor achter Steggerde. Hi'j hadde van heuren zeggen dat et daar wel es mal an toe gaon kon as hi'j zien leger d'r op of sturen zol. Op een naacht bin d'r doe een stok of twintig in die valkoele terechte kommen. De eredaegs vunnen die kerels uit Steggerde heur harnassen en waopens op de bojem van die koele. Die hadden ze achterlaoten moeten, omdat ze d'r aanders niet uit kommen kunnen. As jim now te kuieren gaon tussen Steggerde en de Lende kuj' somstieden en roesterige waeter nog zien.'

'Is dat allemoole nog van die harnassen?' vragt Minke.

'Ja, wis en werachtig', antwoordt Pake.

'En hoe bin ze dan an die naeme *Lende* kommen?' vragt Minke deur.

'Jim bin ok niet gauw tevreden, hen', kreunt Pake.

'Op et plak daor al dat waeter mit een duvels geweld een uitweg vun in de Zuyderzee; ston eerst et huus van een rieke koopman. Dat huus is mit man en moes in de golven verdwenen. Krek veurdat de koopman koppien onder gong moet hi'j nog raosd hebben: "Achter Steggerda, daar is het begonnen met de ellende!" Dat verhael gong ok weer van et iene dörp naor et aandere, en tegen de tied dat ze d'r hier van heurden, weren ze onderwegens de *E* argens bi'j Dokkum kwietract.'

'Zo, now weten jim hoe et zit mit de *Lende*', zegt Pake. 'En now een koppie thee.'

'Is et echt allemaole zo gaon?' willen Bas en Minke weten.

'Ja', zegt Pake.

'Nee,' zegt Mamme, 'hi'j zoegt et allemaole uit zien pepermunties.'

'Ja,' lacht Pake, 'moe'n jim d'r ok iene?'

alle verkleinwoorden :

